

ملا هادی سبزواری صاحب اسرار الحکم

ملا هادی سبزواری در سال 1212 هجری قمری در سبزواری خراسان چشم به جهان گشود پدر وی حاج مهدی از بزرگان و تجار سبزواری بود.

ملا هادی سبزواری صاحب اسرار الحکم

ولادت :

ملا هادی سبزواری در سال 1212 هجری قمری در سبزواری خراسان چشم به جهان گشود پدر وی حاج مهدی از بزرگان و تجار سبزواری بود.

تحصیل :

ملا هادی به ترغیب پدر و به شوق فطری در زادگاه خود مشغول تحصیل شد. بعد از اتمام مقدمات در سن 21 سالگی جهت زیارت خانه خدا از سبزواری خارج گردید. ملا هادی در خاطرات خود می گوید در بین راه وقتی به اصفهان رسیدم (اصفهان آن روز دارالعلم بود) مدتی اقامت نموده روزی در جلسه درس مرحوم آخوند ملا اسماعیل حاضر شدم جاذبه معنوی آن بزرگوار و رفتار عارفانه آن استاد با شاگردانش چنان مرا مجذوب نمود که موونه سفر حج را به کتاب و دفتر و لوازم اقامت صرف کرده قرار را بر حرکت ترجیح داده و حدود 10 سال از محضر آخوند بهره های بیشمار بردم در سال 1242 هجری قمری که مرادم بر حسب ضرورت به تهران تشریف بردند من هم به خراسان برگشتم و در مدرسه حاج حسن مشغول مباحث علوم نقلیه و علوم عقلیه شدم ...

اساتید :

حکیم سبزواری از محضر اساتید عالیقدری در اصفهان تلمذ نمود و سپس به مدت 40 سال در سبزواری مشغول تدریس گردید. جهت تبرک به نام چهار نفر از آنها اشاره می شود.

1- حاج محمد ابراهیم بن محمد حسن خراسانی معروف به کرباسی.

2- شیخ محمد تقی بن عبد الرحیم معروف به صاحب الهدایه.

3- ملا علی بن ملا جمشید مازندرانی نوری اصفهانی.

4- ملا اسماعیل درب کوشکی فرزند ملا سمیع.

شاگردان :

شاگردان بی شماری از مکتب پر فیض حکیم بهره مند شده اند که به چند نفر از آنها اشاره می شود.

1- آخوند ملا محمد فرزند ارشد ملا هادی سبزواری.

2- آخوند ملا کاظم خراسانی صاحب کفایه الاصول.

3- ملا محمد کاظم سبزواری.

4- آقا شیخ علی فاضل تبتی.

5- حاج میرزا حسین مجتهد سبزواری.

6- آقا سید احمد رضوی پیشاوری.

7- ملا عبد الکریم قوچانی.

8- سید عبد الغفور جهرمی .

9- حاج میزرا ابوطالب زنجانی.

10- آقا میرزا حسین امام جمعه کرمانی.

تألیفات :

برخی از آثار مشهور آن اندیشمند فرزانه عبارتند از :

1- منظومه و شرح منظومه سبزواری که حاصل تلاش 20 ساله حکیم است.

2- دیوان شعر که شامل هزار بیت از غزلیات، رباعیات و اشعار عرفانی می باشد.

3- اسرار الحکم که به خواهش ناصر الدین شاه نگارش یافت.

4- شرح فارسی بر برخی از ابیات مشکل مثنوی مولوی.

5- مفتاح الفلاح و مصباح النجاج که شرح دعای شریف صباح است.

6- شرح الاسماء که شرح دعای جوشن کبیر است.

7- النبراس فی اسرار الاساس که شامل یک دوره فقه در قالب نظم است.

8- راج قراح و کتاب رحیق که در علم بدیع نوشته شده است.

9- حاشیه بر شواهد الربوبیه ملاصدرا.

10- حاشیه بر اسفار اربعه ملا صدرا.

11- حواشی بر کتاب مفاتیح الغیب ملا صدرا.

12- حاشیه بر شرح سیوطی.

13- حاشیه بر کتاب شوارق ملا عبد الرزاق لاهیجی.

14- هدایه الطالبین فی معرفه الانبیاء و ائمه المعصومین.

15- مجموعه رسایل که در بر گیرنده سئوالات و جوابها است.

1- (کنت دوگو بینو) وزیر مختار فرانسه که در زمان حیات حکیم به ایران آمده بود می گوید : جناب حاج ملا هادی سبزواری فیلسوف عالیقدری است که معلوماتش بر شالوده محکمی استوار و در تمام رشته های علوم و فلسفه مقام استادی دارد.

2- (دوارد برون) خاور شناس معروف انگلستان در کتاب (در میان ایرانیان) نوشته : او در ایام تحصیل در اصفهان آن چنان در راه تحصیل بخصوص تحصیل فلسفه کوشید که در شبانه روز بیش از چهار ساعت نمی خوابید و سایر اوقات او صرف مطالعه و یا مباحثه با طلاب می شد.

3- محمد اقبال شاعر و فیلسوف پاکستانی می گوید : او بزرگ ترین متفکر عصر اخیر ایران است او به حق جهان بینی ایستای افلاطون را دگرگون کرد از دیدگاه او همه موجودات عالم به کمال عشق می ورزند.

4- (پرفسور توشی هیکو) دانشمند ژاپنی و استاد ممتاز دانشگاه توکیو می گوید : حاج ملا هادی سبزواری صاحب اثر معروف منظومه و شرح آن به عنوان یک عارف از طریق کامل ترین نوع تجربه شخصی قادر بود که به ژرفای اقیانوس هستی و به دیدار اسرار وجود با چشم روحانی خویش راه یابد.

خصوصیات اخلاقی :

ملا به مال دنیا کاملاً بی اعتنا بود و تمام ارث پدر را احسان نمود او معتقد بود طعامی که انسان مصرف می کند، باید از دسترنج خود باشد وقتی ناصر الدین شاه قاجار در سفر اول خراسان به سبزوار رسید شخصا به خانه آن مرحوم رفته و بر روی همان حصیر که در اتاقش افتاده بود جلوس نمود و از ملا تقاضا کرد کتابی در اصول دین تألیف نماید وقتی شاه از خانه بیرون رفت پیشخدمت مخصوص شاه وارد و به عرض ملا رسانید، شاه پانصد تومان سکه نقره خدمتتان ارسال داشته اینک بار قاطر سر کوچه است اگر اجازه فرمایید وارد شود فرمود داخل کوچه من ننمایید به حاجی عبدالواهاب بگویید بیایید ببرد مدرسه، نصف پول را به طلاب مدرسه قسمت کند نصف دیگر به فقرا دهد. آن بزرگوار پیوسته به حداقل خوردنی ها و آشامیدنی ها قناعت می کرد.

وی در تمام مدت عمر در یک خانه بسیار ساده زندگی می کرد. خانه ای که در آن سالیان سال به حل و فصل پیچیدگی های منطق و فلسفه پرداخت و منظومه جاودانه خود را در همان خانه سرود. آن خانه گلی که ناصر الدین شاه را در آنجا به حضور پذیرفته بود.

حکیم برای تأمین معاش، خود کار می کرد حاج ملا محمد هیدجی در این زمینه می گوید : معاش حکیم منحصر به یک جفت گاو و یک باغچه بود او هر آنچه را که مورد نیاز بود، با دسترنج خودش به دست می آورد و نان سالیانه خود را با زراعتی که خود آن را به عهده داشت مهیا می کرد و بسیاری از غذاهای خود را از همان یک جفت گاو تهیه می نمود.

از ملا هادی سبزواری کرامت های زیادی نقل شده است که به نمونه ای از آنها اشاره می شود. مرحوم حاج شیخ عبد النبی نوری که یکی از فقهای بزرگ بود نقل کرده : ایام جوانی در شهر تهران مشغول به تحصیل علوم بودم و به هر علمی رغبت داشتم و مایل بودم که آن را فرا گیرم، از آن جمله علوم مورد علاقه من علم کیمیا بود عاقبت به تحصیل آن روی آوردم اما این مطلب را از همه افراد همچنان پنهان می داشتم و در واقع به طور مخفیانه در پی کسب آن بودم تا این که روزی یک کاروان از شهرستان نور به قصد زیارت حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) به مشهد می رفت، من نیز به آن جماعت ملحق شدم موقعی که به شهر سبزوار رسیدم مایل بودم که جهت تبرک به زیارت حکیم بروم از این رو با تعدادی از دوستان به منزل او رفتیم و به دست بوسی وی نایل گشتیم.

موقع خدا حافظی در حالی که حکیم ما را بدرقه می کرد. ناگهان متوجه شدم که با اشاره مرا به گوشه ای فرا می خواند آنگاه در حالی که دوستانم با من کمی فاصله داشتند به آهستگی مرا کمی نصیحت کرد و فرمود : از آن کاری که مخفیانه انجام می دهی بر حذر باش و آن را ترک کن زیرا به صلاح شما نیست. من بلافاصله فهمیدم منظور حکیم همان علم کیمیاست خیلی تعجب کردم و از اینکه تا آن روز احدی از آن با خبر نبود پی به کرامت حکیم بردم و مقام و منزلت آن عارف بزرگ بیش از پیش بر من آشکار گشت.

مقام علمی :

حکیم سبزواری آموزگاری ممتاز و مربی زبر دست در عصر خود بود و عشق عمیقی به تعلیم و تربیت انسان های شایسته

داشت. او به کیمیا گری گفته بود : شما می کوشید فلز مس را به طلا تبدیل نمایید و ما تلاش می کنیم مس وجود اشخاص را به طلا تبدیل نماییم.

یکی از گرانقدر ترین آثار علمی حکیم که نشانگر مقام علمی ایشان است و امروزه در حوزه های علمیه و حتی خارج از حوزه جایگاه وسیعی را برای خود باز کرده و به عنوان پشتوانه عظیمی در حکمت و منطق مطرح، و علت اصلی شهرت جهانی وی بوده است کتابی به نام منظومه و شرح منظومه سبزواری است. این اثر نفیس و کم نظیر حاصل تلاش بیش از 20 سال از عمر با برکت حکیم در سنین جوانی می باشد.

وفات :

حکیم عالیقدر حتی تا آخرین روزهای حیات خویش دست از تعلیم و تعلم بر نداشت و در حالی که ضعف و ناتوانی سراسر وجودش را فرا گرفته بود، همچنان در حوزه های درسی شرکت می کرد درست سه روز قبل از وفاتش در حین تدریس از شدت ضعف کتاب از دستش افتاد و به حالت بیهوشی به منزل بردند متأسفانه روز به روز آثار غروب عمر حکیم بر چهره نورانیش بیشتر نقش می بست تا اینکه عاقبت آن بزرگوار بعد از 78 سال زندگی پر بار در روز 28 ماه ذیحجه سال 1289 هجری قمری، دعوت حق را لبیک گفت و جسد مطهر آن فقیه نامدار را در بیرون دروازه سبزواری بر سر راه زایران به خاک سپردند.